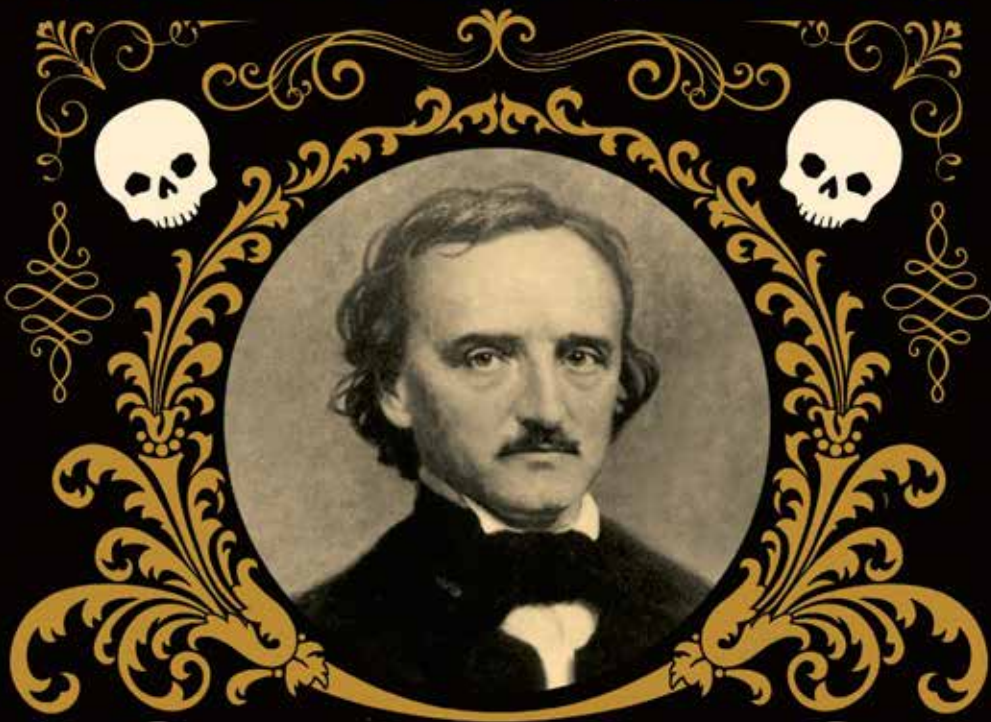

EDGAR ALLAN POEN AIVOPÄHKINÄT

TRI GARETH MOORE

BAZAR

EDGAR ALLAN POEN
AIVOPÄHKINÄT

TRI GARETH MOORE

Suomentanut Sari Ristolainen

BAZAR

Bazar Kustannus

Englanninkielinen alkuteos: *Edgar Allan Poe Puzzles: Conundrums of Mystery and Imagination*

Copyright © Arcturus Holdings Limited

Suomenkielinen laitos © Sari Ristolainen ja Bazar Kustannus

Edgar Allan Poen runon *A Dream within a Dream* suomennos *Unta unessa* sivulla 135 on Yrjö Jylhän.

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-949-6

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Johdanto 7

Aivopähkinät.....11

Ratkaisut 233

JOHDANTO

Hyvä lukija,
niin moni asia jää vastausta vaille tässä varjojen maailmassa. Päivät hupenevat, ja oloni on levoton. Näkökenttäni reunamilla liukuskelee hahmoja, jotka kuitenkin haihtuvat jäljettämiin, kun kohdistan niihin katseeni, ja jostakin kaukaisesta, epätodellisesta maailmasta peräisin olevien yöllisten lintujen räkäisyt piinaavat untani.

Olen koettanut karkottaa tajuntaani riivaavat hämäräperäiset hahmot tallentamalla kokemiani perin kummallisia tapahtumia näille sivuille. Jokainen mysteeri vie sinut erinäisiin paikkoihin: tuttuihin ja tuntemattomiin, kuvitteellisiin ja todellisiin; paikkoihin, jotka ovat syystä tai toisesta jättäneet jälkensä elämäni, kirjoitussiini ja rauhattomiin kuvitelmiini. Jokainen tapahtumasarja sisältää oman hämmentävän pulmatehtävänsä, sillä konstikkaat pulmat ja arvoituksellisten salakirjoitusten ratkaiseminen ovat iloja, jotka yhä onnistuvat tuulettamaan henkisen talveni synkeyttä ja voitelemaan sieluani terävällä, kirkkaalla valolla. Nyt kutsun sinut ylittämään näkymättömän suojamuurin ja kurkistamaan sieluni sopukoihin – työntämään syrjään polkuasi mahdollisesti tukkivan mustan hämmennyksen ryteikön ja kerimään arvoitusten vastauksia esiin kuin Ariadnen lankakerältä ikään.

Osa arvoituksista paljastaa kiinnostukseni kieleen – ja sellaisen kohdalla en voi muuta kuin kehottaa sinua pitämään hoksottimet

terävinä, sillä lauseisiin on helppo kompastua ja pikkuruiset yksityiskohdat voivat häilyä sivuilla kuin haamut. Muista, että mikään harvoin on sitä miltä näyttää: niin kuin unet loihdivat muistin ulottumattomista esiin katoavaista kartoittamatonta korpea, niin myös sanat voivat olla vinhoja veijareita. Niiden merkitykset voivat vinoutua ja johdattaa ymmärrystä etsivät epätoivon alhoon. Pidä tarkasti silmällä tuollaisia petollisia sanalurjuksia näitten kummallisten tarinoitten pauloihin heittäytyttyäsi, sillä vastaasi tulee monia merkitysharhoja.

Älä kuitenkaan hengähdä helpotuksesta, vaikka sinua nyt onkin varoitettu. Jotkin kertomistani tarinoista haastavat loogista päättelyäsi ja edellyttävät sinulta uskallusta muuttaa näkökulmaasi. Yrittäessäsi tihrustaa eteesi kylmänä ja läpätunkemattomana nousevan sumuverhon lävitse muista, että näkemäsi siluetit voivat muuttaa täysin muotoaan uudessa valossa ja toisesta vinkkelistä tarkasteltuina.

Niin ikään pidä mielessä, että jo pitkään olen tuntenut vetoa kaikenlaisiin salausmenetelmiin, sanojen ja kirjainten verhoamiseen sormien välitse lipuvaan valepukuun. Sen kun muistat niin et ihmettele, kun seuraavilla sivuilla silmiisi osuu useita kuvia, jotka kätkevät todellisen merkityksensä harhakuviksi tuttuuden fasadin taa.

Edettyäsi tiettyyn pisteeseen kohtaavat myös sepittämäni etevän hahmon, jonka seikkailut niin rikosopin kuin etsivätyön saralla tarjoavat pohdiskeltavaksesi monia kunnioitusta herättäviä pulmia. Hänellä samoin kuin hänet luoneella kirjailijajaisällään on tapana tutkia ihmismielen hämäreitä kolkkia, ja hänellä on rohkeutta tutkis-

kella mielen synkimpiä syövereitä... mutta ei tästä vielä sen enempää, sillä tutustut häneen tuonnempana juurta jaksain.

Vaikka ylikuonnollisen sumeat voimat usein saavatkin sanat haioilemaan, voit olla varma siitä, että kaikki kunkin ongelman ratkaisemiseen tarvitsemasi tieto kyllä löytyy jostain päin sivua. Vastaus voi piillä epämääräisyyden mädässä maaperässä, mutta siitä huolimatta kaikissa tapauksissa se löytyy loogisen päättelyn ja luovan lähestymistavan keinoin. Mutta pysy valppaana, sillä en voi luvata etteivätkö mieleesi tunkeutuvat ratkaisut ottaisi yksinäisen riivaajan muotoa ja jäisi ikuisesti vainoamaan untasi.

Kokoamiani haasteita päin voi käydä haluamassaan järjestyksessä, sillä kukin kertomus toimii omillaan ja niistä jokaisesta punoutuu oma merkillinen kudelmansa. Totta kai olen jo edeltä käsin kulkenut noilla epävarmoilla seuduilla ja kohdannut niitä asuttavat huolta herättävät hahmot, joten tunnen paremmin kuin useimmat sen tuskan, jota kasvottomien henkien kohtaaminen herättää. Siispa jos se pitteiden lomassa seikkaillessasi sattuisit joutumaan harhateille, menettämään suuntavaistosi tai harhautumaan hengen lahjojesi ulotumattomiin voit aina hakeutua oikopolulle kirjan viimeisten lehtien kautta – siellä viimeistään valkenee vastaus jok'ikiseen mysteeriin.

Toivotan menestystä uurastuksessasi ja toivon hartaasti, että mietiskelysi ei keskeydy siihen, että pahanilmanlintu koputtaa kamarisi oveen...

Edgar Allan Poe

KATKONAINEN UNI

Kun myöhään eilisiltana olin viimein vaipunut katkonaisen unen huomaan, mieleni, yhä pyörällä päivän tapahtumista, joutui mitä epämiellyttävimmän painajaisen valtaamaksi.

Olin kävelyllä autiossa metsässä, kun tieleni osui kaksi kalvaskasvoista naista, joiden pitsileningeissä oli veriroiskeita. Heistä kumpikin piteli käsissään maljaa, joka oli täynnä hopeista nestettä, ja kun vilkaisin heihin päin, sydämeni jäähmettyi kauhusta. He ojensivat kätensä minua kohti, ja heidän hengityksensä rohisi, kun he puhuivat minulle:

”Ennen kuin tästä kuljet, sinun täytyy juoda jommastakummasta maljasta. Toisessa on myrkyä, toisessa ei.”

”Toinen meistä puhuu aina totta, kun taas toinen osaa vain valehdella. Emme kuitenkaan paljasta, kumpi on kumpi.”

”Saat esittää meille yhden kysymyksen.”

Siihen heräsin, tuijotin ympärilläni olevia tuttuja muotoja ja tiesin, miten olisin päihittänyt nuo kammottavat hahmot.

Pystytkö selvittämään, kummassa maljassa oli myrkyä?

AMERIKKALAINEN PUUTARHA

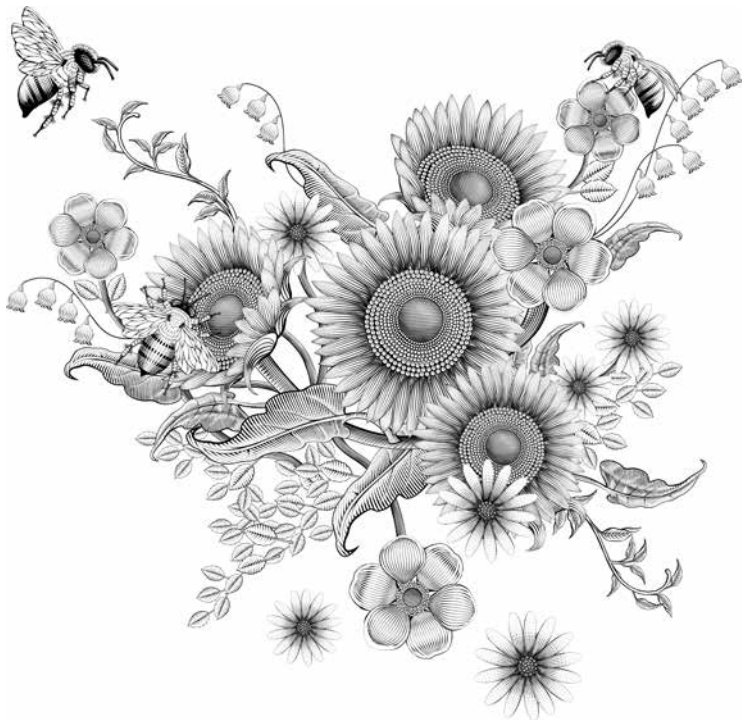
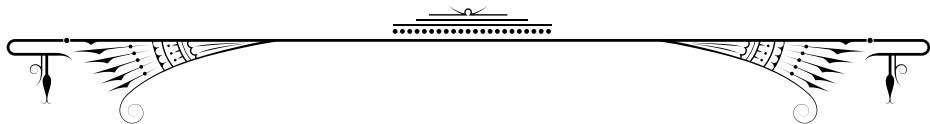
Talossa, jonka kanssa omani on vastatusten, pistää silmään koristeellinen puutarha, jonka polut mutkittelevat aaltoilevien auringonkukkalämpäreitten lomassa ja ohi ryhdikkäitten vihannesarivistöjen päätyen lopulta syressipuun suojiin kätkeytyvän syrjäisen penkin luo. Palstalla touhuuaa joka päivä tanakkavartinen mutta helläkätinen vanhemmanpuoleinen herra, vakavaimainen ja harvasanainen.

Palaillessani eräänä kesää enteilevänä päivänä kaupunkikävelytani hän nosti minulle portinpielessä hattuaan ja alkoi aivan ykskaks virkkoa:

”Olen melko varma, että tästä alkaa aito suvi ja tähän päättyy kylmyys – alussa tämä seisaus, kaukana lopussa uuden talven mures.”

Vastasin tervehdykseen koskettamalla hattuni lieriä ja jatkoin matkaa omalle tontilleni, mutta en voinut olla huomaamatta, että hänen lausahduksensa pinnan alle kätkeytyi arvoitus, jossa on vinha perä.

Hän kyllä kuvaili tätä päivää, mutta mihin muuhun hän olisi voinut viitata?

VOI NIITÄ AIKOJA

Onnistun ajoittain saamaan ajatusteni kohinan vaimenemaan palaamalla muistoihin, joita minulla on lapsuusajan koulun tomuisilta käytäviltä.

Mikä ammainen arvokkuus! Muistan erään matematiikan opettajan, virttyneeseen villaiseen pukuun pukeutuneen, joka löydettyään minut alkovini hämäristä ajatuksiini uppoutuneena antoi ratkaistavakseni pulmia. Eräs niistä on piirtynyt mieleeni ainaiseksi. En muista hänen sanojaan aivan tarkalleen, mutta pulman idea oli kuitenkin tämä:

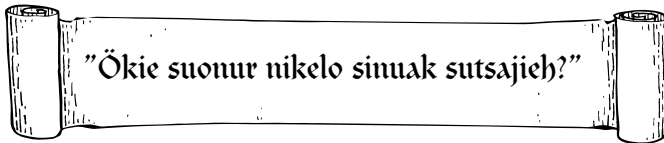
”Jos $10 + 4 = 2$ ja $5 - 6 = 11$, mitä $9 + 7$ tekee?”

KIRJAILIJAN AFORISMI

Tunnen suurta mielihyvää saadessani oikein kunnolla hieroa älynystyröitäni taitavasti laaditun salakirjoituksen parissa ja vielä sitäkin suurempaa onnistuessani selvittämään liki mahdotto-
malta tuntuneen pulman. Halusin harjaannuttaa taitojani ja haastaa aivonystyröitäni, joten laitoin Alexander's Weekly Messengeriin ilmoituksen, jossa pyysin suurta yleisöä lähettämään minulle mysteeritä, jotka soveltuisivat tarkoituksiini.

Harmillista kyllä, mitään todella mutkikasta ei toistaiseksi ole ilmaantunut, ja myös tämän viikon anti oli ratkaistu silmänräpäyksessä:

Mitä viestissä sanottiin?

PÄÄTOIMITTAJALTA 1: NIMI PIILOSSA

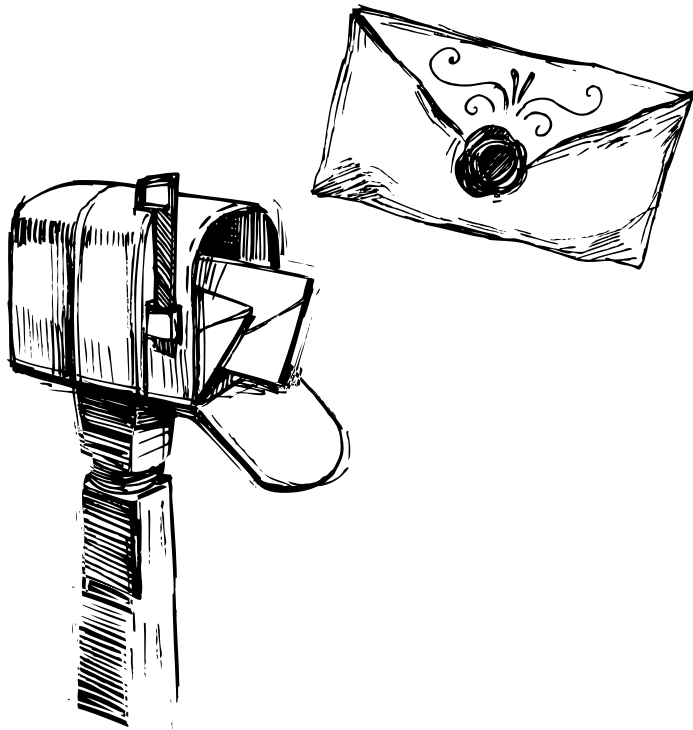
Sää oli eräänä tietynä torstaina kerrassaan viheliäinen. Siispä vetäydyin kammiooni kera käsikirjoituksen, joka sai minut kerta kaikkiaan turhautumaan, semminkin kun en päässyt edes haukkamaan raitista ilmaa.

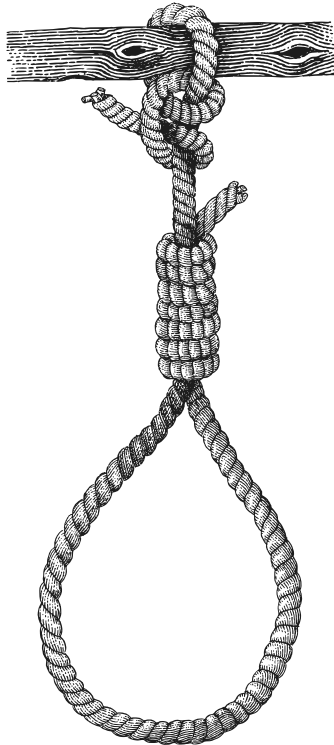
Jotta en olisi vaipunut perin tuttuun alakulon utuun, päätin avata Messengeristä tulleen kirjeen. Se sisälsi, kuten olin toivonutkin, salakirjoitustehtävän vastauksena avoimeen pyyntööni. Selvitin sukkelaan, että kyse oli Caesarin salakirjoituksesta, yksinkertaisesta salakielestä, jossa viestin kutakin kirjainta siirretään aakkosissa saman verran eteenpäin tai taaksepäin. Jos siirto on esimerkiksi kolme eteenpäin, A:sta tulee D, B:stä tulee E ja niin edespäin, jolloin Ö:stä tulee C.

Tulin siihen johtopäätökseen, että arkille raapustetussa, harakanvarpain kirjoitetussa viestissä oli kyse runosta, jonka kirjoittajaa olin monasti kritisoinut:

XBYVS TK VKBVB

Miten runon nimi kuului?

UNI

Kirjailijoitten unet ovat kovin usein silkkaa koettelemusta, täynnä häilyvien varjojen massaa, joka toisinaan kiteytyy huolta herättäviksi illuusioiksi, toisinaan haihtuu yön läpitunkemattomaan hiljaisuuteen. Kerronpa eräästä tuollaisesta untani häirinneestä näystä.

Iltapäivän viheliäinen usva oli verhonnut minut, ja vaikka en kyennyt näkemään paljoakaan, näkökentässäni alkoi vähä vähältä häämöttää kookas silmukka. Jalkani alkoivat viedä minua vääjäämättömästi eteenpäin, yksi kerrallaan ylös puisia, narisevia porrasaskelmia, jotka kuiskailivat enteitä minua uhkaavasta kuolemasta.

Pyöveli seisoj asennossa, tuo edessäni häämöttävän, kirottuihin liekkeihin johtavan portin vartija. Hän kiersi köyden värisevän kaulani ympärille, veti esiin pistoolin ja alkoi sitten puhua.

”Saat sanoa yhden lauseen, ennen kuin päätän kohtalostasi. Mikäli valehtelet, silmukka olkoon kohtalosi. Mikäli puhut totta, ammun sinut.”

Sillä hetkellä aloin lipua takaisin sumeaan tietoisuuteen, mutta todellisuuden äänettömyys ei suonut minkäänlaista helpotusta. Siinä maatessani, oman mielikuvituksen tekemien tepposten piinatessa minua, uumoilin sittenkin tavan, jolla saattaisin välttyä niin köydeltä kuin luodiltakin.

Mitä olisin voinut sanoa estääkseni pyövelin tekokset?

TALVINEN VASTOINKÄYMINEN

Tunsin vuosikausia sitten erään baltimorelais-nuorukaisen, jonka katseessa viipyili outo surumieli ja jolla oli taipumus pitkitää keskustelua juuri sen verran, että olo alkoi tuntua epämukavalta.

Kuulin äskettäin ikäväkseni hänen poismenostaan. Hänet oli löydetty keskeltä syvintä Baltimoren talvea hirttäytyneenä makuuhuoneensa katosta – arvoituksellista tässä oli, että lähistöllä ei ollut ollut tuolia tai muutakaan pintaa, jonka päältä hän olisi saattanut hypätä. Ainoa epätavallinen seikka huoneessa oli toden totta lattialla ollut pieni vesilammikko.

Miten hän kuoli?

PIILOVIESTI

Peratessani tänänaamuista kirjepinoa löysin Alexander's Weekly Messengerin päätoimittajalta saapuneen kirjeen, joka sisälsi, kuten arvata saattaa, uuden vastauksen joitakin viikkoja takaperin lehteen lähettämäni pyyntöön ratkaistavista salakirjoituksista.

Aiemmin saamieni tehtävien naamioimisessa ei ollut nähty merkittävästi vaivaa, joten odotukseni eivät nytkään olleet korkealla. Kun sujautin kirjeen ulos kuorestaan, epäilykseni osoittautuvat ikävä kyllä todeksi. Siinä luki:

Minkä pahaa enteilevän ennustuksen sen laatija on yrittänyt kätkeä?

SIRKUSTELTTA

Katselin idän suunnalta lähestyvää sirkuskaravaania, sitä, miten se eteni laaksossa hitaasti ja savukiehkuramaisesti luikerrellen. Maneesiteltan silkkikankaiset seinämät olivat jo pystyssä, ja päätin ottaa ja lähteä vielä samana iltana katsomaan esityksen.

Palavat soihdut valaisivat kulkuani teltaan, ja kuivan sahanpu-run tympeä haju joudutti askeleitani. Akrobaattien taituruus sai sydämeni läpättämään, ja hetkittäin heitä oli miltei mahdoton erottaa toisistaan heidän serpentiinitanssinsa kieppuvista pyörteistä. Viimein maneesille astui taikuri, päässään musta silinterihattu ja yllään kaapu, joka oli niin musta, että se sai mieleni askarehtimaan sysipimeitten ajatusten parissa.

Hänen sametinpehmeä äänensä saatteli tuossa suljetussa tilassa ilmoille seuraavat sanat, kun hän kaivoi kaapunsa uumenista pienen pallon:

”Tervetuloa, hyvät naiset ja herrat. Minulla on teille illuusio, ennen kuin vaatimaton seurueeni jatkaa jälleen esityksiään.”

”Hetkisen kuluttua heitän tämän pallon luotani kaikin voimin. Se matkaa jonkin matkan päähän, sitten pysähtyy. Sitten – ilman minkäänlaista apua minulta – se alkaa jälleen liikkua ja lentää suoraan takaisin odottavalle kädelleni.”

SELKÄPIITÄ KYLMÄÄVIÄ MYSTEEREJÄ

Amerikkalainen Edgar Allan Poe (1809–1849) on tunnettu kauhukirjallisuuden mestarina ja salapoliisikirjallisuuden pioneerina. Poe oli hyvin kiinnostunut mysteereistä ja arvoituksista, joita tämä teos on pullollaan. Niiden parissa voit päästää päättelykykysi ja ongelmanratkaisutaitosi valloilleen.

Kirja sisältää yli 100 arvoitusta, joiden ratkaisut löytyvät kirjan lopusta. Mysteerit ovat vaikeustasoltaan erilaisia, joten niitä voivat ratkoa eri-ikäiset lukijat tai vaikkapa koko perhe yhdessä. Kirja on kuvitettu yksityiskohdiltaan rikkain viivapiirroksin, joiden joukossa on myös Poen teosten alkuperäisen kuvittajan Harry Clarken piirroksia.

